

Комітету з питань цифрової трансформації в особах:
Секретар Комітету
Ларін Сергій Миколайович
larin@rada.gov.ua
Голови Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації:
Крячко Михайло Валерійович
kriachko@rada.gov.ua
Перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації
Рудик Кіра Олександрівна
rudyk-k@rada.gov.ua
Заступник голови Комітету, голова підкомітету цифрової економіки, інноваційного розвитку та
електронного бізнесу
Чернев Єгор Володимирович
cherniev@rada.gov.ua
Міністерству цифрової трансформації України
hello@thedigital.gov.ua

Від Громадської Організації "Інформаційні технології України"
Ідентифікаційний код юридичної особи: 44257992
Україна, 49094, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, вул.Набережна Перемоги, б 102, кв 56
В особі Голови Організації
Черенкова Георгія Артуровича

Відкритий лист

Проект - [Проект Закону \(доопрацьований\) \(доопрацьований Комітетом\) 17.03.2021](#)
Презентація - відео презентації Проекту на сторінці Дія в інтернет мережі
(https://www.youtube.com/watch?v=kW-5FFZF8zI&ab_channel=%D0%94%D1%96%D1%8F
)
Автори / Автори Проекту - Автори Проекту
Пояснювальна записка - [Пояснювальна записка 30.10.2020](#)
Антикорупційний висновок - [Висновок щодо відповідності проекту вимогам антикорупційного законодавства 19.01.2021](#)
Висновок науково-експертного управління - [Висновок Головного науково-експертного управління 09.04.2021](#)
Організація / ГО "в ІТ" - Громадська організація "Інформаційні Технології України"

Згідно тез презентації та Пояснювальної записки в даний момент в Україні є проблеми для інвестування в ІТ Сектор і бажання збільшити зростання ІТ галузі. Організація вирішила дати своє бачення ситуації. У нас виникають величезні сумніви про першопричину, а не по конкретним пунктам. Ми глибоко стурбовані що існування даного Проекту обумовлено існуванням даного Проекту. Тобто він написаний виключно щоб бути написаним. Цей Проект якщо і показує на якісь проблеми, то не доводить їх критичність, а вирішення цих проблем викликає сумніви. Далі розберемо тезисно.

Хто такі "ФОП" (с) Інвестор

Теза: "Інвестори з-за кордону не знають хто такі ФОП і чому він повинен інвестувати в компанію гроші, де **% бюджету йде якимось ФОПам замість звичних йому, найманих працівників."

Як представники ІТ (інженери і менеджери) ми вперше чуємо що є питання з приводу "хто такі ФОП". Звичайно ж саме "ФОП" іноземцю не зрозуміло. А ось особа, яка надає послуги і покриває власні ризики самостійно - не є чимось новим. Цілком підходить як "фрілансер, який

працює на довгостроковому контракті". Більш того, ми вже помічаємо позитивні тенденції в фінансовій грамотності у ФОПів. Вони починають закладати амортизацію ноутбуків, столів, стільців (дуже гостро стоїть питання під час роботи з дому). Таким чином ФОП на довгостроковому контракті вже практично як звичайний ФОП фрілансер. Також ми не знайшли ніяких доказів з Презентації та Пояснювальної записці про наміри цих Інвесторів інвестувати в ІТ компанії України, які відмовилися через проблеми з розумінням "Хто такі ФОП". А ось недовіру до Судовій системі у Інвесторів є

(за цим посиланням

<https://eba.com.ua/nedovira-do-sudovoyi-systemy-posila-1-mistse-sered-pereshkod-dlya-inozemnyh-investytsij/>). Нам, представникам ІТ, теж трохи дивує наступний факт: у деяких з нас та суддями дохід майже однаковий (у суддів побільше буде на 10-30%), але ми беремо кредит на "Форд Фокус" або іншу автівку, яка дуже популярна у населення і однушку-студію (євродвушка), а (деякі) судді катаються на преміальних автомобілях і у них маєтки по "100500" квадратів в престижних районах міст/областей.

Проблеми для інвестування (згідно висновку за посиланням вище)

- корупція
- монополізація ринків, олігархи
- законодавство
- дії правоохоронних органів
- складне податкове адміністрування
- не стабільна національна валюта і фінансова система
- військовий конфлікт з РФ
- обмеження на рухи капіталу та валютні операції
- масштабна трудова міграція

Багато з цих речі пов'язані один з одним, але серед цього списку ми не знайшли проблем з встановленням відносин між суб'єктами.

У зв'язку з вищевикладеним та відсутності інформації щодо "зірваних перемовин з інвесторами щодо розуміння хто такі ФОПи" ми вважаємо проблему надуманою.

Соціальні гарантії

Теза: "ФОП співробітник не має ніяких соціальних гарантій"

Ми спостерігаємо спроби деяких фахівців відходу від стандартної системи відпускних. Багато фахівців в Україні і не тільки переходять на відпустки за запитом. Тобто відпочиваєш максимум, наприклад, 90 днів на рік без оплати цих днів з боку клієнта. Це дозволяє виїхати в Тибет на місяць або просто в літній час провести його з рідними, можливо пологи, відновити здоров'я і т.д. Таким чином оплата такого роду "відпустки" закладена вже у вартості послуг фахівця. Наприклад раніше його рейт був 1000 одиниць на місяць (12.000 в рік), то тепер 1100 в місяць, але 1 місяць фахівець відпочиває і не надає жодних послуг (12.100 в рік).

Так само багато хто з ІТ фахівців не розраховують на пенсію від держави. Тому що до пенсійного віку такими темпами доживуть не всі. Тому фахівці розглядають недержавні пенсійні фонди. Але, через ослаблення курсу валюти та інших причин, чисто математично, що відкладав - то і отримав (але з урахуванням інфляції). Тобто вкладення в іноземну валюту виглядають абсолютно ідентичним заняттям.

Тут не проблема в конкретно цьому Проекті. В країні де звільняють заднім числом, коли дізнаються про вагітність (і це про найманого працівника) ми залишимо це без коментарів.

"ЦА" ("цільова аудиторія")

Теза: відсутня або вказує на всю ІТ галузь

Проект здебільшого намагається досягнути неосяжне на 43 сторінках. З Презентації та Пояснювальної записки Автори Проекту намагаються зробити ІТ сектор України привабливим для інвестицій. Але мова йде виключно про стартапи. Так може варто просто зробити закон "Про стартапи"? Ввести нову сутність як Стартап. Це буде 1 в 1 Резидент Дія Сіті. Більш того, якщо нова сутність "Стартап" буде регламентовано виключно Міністерством цифровий трансформації України, тоді виходить і менше бюрократії і менше корупційних ризиків (за логікою Авторів). Оскільки буде тільки 1 відомство і реєстратор і контролюючий орган. Тобто замість Х ризиків буде тільки 1 - Мінціфри. Це буде ще проблема в узурпуванні влади над Стартапами в одному Органі Влади, але це вже інша історія.

Безпека інвестицій

Теза: “Інвестори не впевнені в завтрашньому дні, немає фінансових інструментів для захисту інвестицій”

Серед іншого Автори Проекту намагаються ввести нові поняття, широко відомі в інвестиційних колах, в українське законодавство. Автори відкрито говорять що силові структури порушують закони і можуть в будь-який момент паралізувати роботу такого стартапу. Тобто інвестор зіткнеться з тиском силових і інших структур і його інвестиції будуть під загрозою. Тому Автори Проекту напишуть новий закон, який убезпечить Інвестора. Як і чому силові структури, які порушують один закон не порушуватимуть другий для тих же самих цілей нам не зрозуміло. Додавання обласного прокурора просто зробить цю схему дорожче (ми зараз не про хабарі, а про витрачені сили на дану схему). Адже це робиться для чого? Заволодіти майном або отримати "компенсацію за невтручання". "Лагодити" закони, які порушуються, не виходить, тому ми створимо ще один?

Менше бюрократії

Теза: “Буде менше бюрократії”

Ми тут не сильно зрозуміли в чому полягає "менше", але бажання досить зрозуміле. Ми бачимо що крім звичайної діяльності (обов'язкової, навіть якщо Проект стане Законом), треба буде вести ще додаткову у вигляді перевірок на "резидентство". Тобто за фактом раніше було Х контролюючих органів, тепер буде Х + 1.

Загальне враження

Ми не розуміємо чому однією з проблем для інвестицій в український ІТ бачать проблему в оподаткуванні. Чому для інвестора з-за кордону (найчастіше США, Канада, країни ЄС, Ізраїль і т.д.) де рівень життя вищий, потрібні менші податки в ІТ сфері? А для інвестора в іншу сферу з тієї ж більш економічно сильної країни такі преференції не потрібні? Хоча куди там інвесторам. Чому громадянам України такі податки нормально (хоча Автори Проекту кажуть що такі податки завеликі)? В даний момент ми бачимо як нам же кажуть що у нас же великі податки люди, які самі ці податки можуть підвищувати і зменшувати. Ми трохи розгублені. Є відчуття що Автори діють не в інтересах України і її громадян, а в інтересах закордонних інвесторів. Чому не можна всю країну зробити Дія Сіті - незрозуміло, раз цей проект настільки стимулює галузь (за прогнозами Авторів зростання в 2 рази за 5 років).

Ми пам'ятаємо час, коли ІТ фахівців називали просто "комп'ютерники", і платили копійки. Нікому до них / нас не було діла. ІТ сектор виріс просто тому що українці змогли експортувати послуги туди, де за них гідно платять (можете подивитися що будівельники їдуть в інші країни на заробітки з тієї ж причини. Вони змогли експортувати свої послуги туди, де платять більше). Потім, як тільки рівень оплати почав рости, багатьом з нас почали платити в "конвертах", тому як платити з 50% податками було дуже дорого для компаній.

Ми вважаємо що система ФОП одне з кращого що могло трапитися з ІТ сферою. Ми бі не хотіли говорити "всі", але багато ІТ фахівці (крім тих, хто працює на державній службі і т.д. або взагалі не оформлений) використовують ФОП. тобто багато хто платить все (обов'язкові для ФОПа) податки. Велика частина індустрії (з боку ІТ фахівців) працює в білу і взагалі рідко використовують готівку для оплати послуг.

Автори Проекту кажуть що ІТ фахівці підтримують Проект. Але ми бачимо / читаємо що Проект підтримують більше власники стартапів, підприємств і інвест компаній. Ні ті, ні інші не представляють інтереси ІТ фахівців. Це викликало такий резонанс, що зараз утворюються декілька ГО ІТ фахівців по всій країні, щоб захистити свої інтереси (в т.ч. з питання даного Проекту, про це в слід частині).

Тепер про важливому, в чому ми розуміємось краще:

Ми не отримали від Авторів Проекту аналітичних чи інших даних (в Презентації або Пояснювальній записці) по ринку: скільки ІТ фахівців зайняті:

- на держслужбі;
- як наймані співробітники;
- як ФОП;

- не оформлені офіційно.

Автори Проекту знають про такий вид співпраці як ФОП (про що говорять в Презентації), але не відображають його в таблицях на Презентації щоб показати свою ідею з величезною перевагою. Хоча за фактом ФОП система має на 1.5% менше податкового обтяження для ІТ фахівця (тобто з точки зору податкового навантаження є найкращою). Тому складно сказати для кого саме дане поліпшення буде актуальним. З тексту Проекту всім, хто на держслужбі заборонено бути резидентами або резидентами-фахівцями Дія Сіті. ФОПів не чіпають (не зовсім так, про це трохи нижче). Відповідно мова йде тільки про найманих працівників. І з них тільки про тих, хто працює на ІТ компанію (тому що є обмеження на види діяльності). Скільки таких фахівців - загадка. Може бути мова йде про 3% ринку? Може про 33%?

Більш того, для оптимізації витрат, компанії, які мають основний дохід не від ІТ, можуть вивести зі штату ІТ спеціалістів і створити окрему структуру, якщо штат великий. Але багато компаній вже так зробили і створили умовну "ІТ дочку", з співробітниками ФОП. Перекладати цю компанію в "нову економічну зону" виглядає не виправданим, тому що такі компанії, в основному, отримують мінімальний прибуток (або максимальну, про що буде нижче в пункті 17). Але даний Проект створить, можливо, місце для перенесення доходів з батьківської компанії на дочку для уникнення сплати податку за більшою ставкою

Автори Проекту кажуть що Дія Сіті це альтернатива і ніхто не буде чіпати ФОПів. Але Олександр Борняков (Заступник міністра цифрової трансформації України) 24:55 (https://www.youtube.com/watch?v=kW-5FFZF8zI&ab_channel=%D0%94%D1%96%D1%8F) стверджує що Проект передбачає перехід від ФОПа до Гіг-фахівця через 2 роки. Тобто ми спостерігаємо плани перших кроків після прийняття даного Проекту, а саме добровільно-примусовий перехід. Фахівці з ІТ сфери, надивившись на схожі поліпшення у наших сусідів (країни: РБ, РФ) бачать одне і теж. Воно або не працює або стає гірше.

Положення NCA (не конкуренція): Автори порівнюють з США і ЄС. Зокрема в інших прикладах йде порівняння з Каліфорнією (Силіконова Долина). Ми не фахівці в англо-саксонському праві і законах США і Штату Каліфорнії зокрема, але, наскільки ми знаємо, пункти про NCA заборонені на території штату Каліфорнії. Більш того, якщо у ІТ фахівця був NCA в штаті, де вона була розв'язана, а потім фахівець переїхав в штат Каліфорнія - то претензії в суді в штаті Каліфорнії не приймаються. Так, є винятки, але це великі виключення (коли ми говоримо за виключення, ми говоримо за прецеденти, яких одиниці). В ЄС, наскільки нам відомо, в деяких країнах на законодавчому рівні прописана фінансова компенсація в розмірах від 30 до 50% оплати фахівця за неконкурентні дії на протязі 1-2 років після звільнення. Якщо Автори Проекту хочуть побудувати соціальні гарантії і порівнюють з ЄС / США - ми думаємо що це варто вписати в Проект також, як це зроблено країнах ЄС (якщо дана інформація актуальна). В іншому випадку не обов'язкова компенсація (або компенсація в 1 грн) може бути вписана в абсолютно будь-який контракт між ФОПом і клієнтом. Тобто гіг-контракт в цьому плані абсолютно ідентичний.

Саме тому ми вважаємо що даний закон необхідно поділити. Один "дуже важливий" - "Закон про розвиток і захист стартапи у сфері інформаційних технологій" куди увійдуть інвестиційні механізми, банкрутство і черговість виплат (це буде невеликий закон). Решта 80% тексту необхідно обговорювати далі, тому що він стосується безпосередньо відносин між компаніями і фахівцями. Тому варто звернутися як до одних, так і до інших. Більш того, згідно з **висновками науково-експертного управління** даний Проект має багато колізій. Скоротивши проект тільки до самого важливого (про стартапи), дозволить:

- прийняти закон швидше (адже інвестиції це так важливо), тому що там буде на 50% менше інформації і колізій (**Висновок науково-експертного управління**)
- сконцентруватися на найважливіших питаннях (не думаю що гіг-фахівець або гіг-контракт дійсно повинен блокувати такий важливий (зі слова Авторів) Проект / Закон, який дозволить, за словами Авторів, збільшити частку ІТ в ВВП країни майже в 2 рази
- зібрати профільних фахівців відповідно до законів, а не всіх зацікавлених осіб відразу (зараз він стосується компаній, стартапів, інвесторів, ІТ фахівців і т.д.)

Висновок:

1. ГО "в ІТ" розуміє і поділяє бажання Авторів Проекту налагодити кращі умови інвестицій для українських ІТ стартапів.
2. Організація вважає за необхідне розділити Проект: відокремити основну частину від всього іншого. А саме, за словами Авторів виділити найголовніше: додати фінансові інструменти / редагування в законах захищають інтереси інвесторів і гроші інвесторів в рамках діяльності таких стартапів.
3. Організація вважає що порівняльна таблиця (в презентації Дія Сіті) можливих відносин між клієнтами / компаніями і співробітниками є тільки частковою і вводить в оману. У доповненні до відсутності матеріалів по відносній таблиці видів зайнятості ІТ фахівців (фоп / найманий співробітник / держслужбовці / не оформлені) дані матеріали є спробою маніпуляції.
4. Організація не бачить доказів що проблема інвестування в ІТ сектор України є специфікою ведення ділових відносин через контракти і ФОП і відповідно таку заяву оцінює як маніпуляцію.
5. Організація не бачить порівняльної таблиці за видами діяльності в ІТ сфері (для компаній зі своїм ІТ продуктом, частка ІТ стартапів, частка аутсорсингових і аутстафінгових компаній). Без цієї таблиці і таблиць зазначеної в п3 неможливо зрозуміти кому і як Проект збирається допомогти. Простий приклад: якщо гроші приходять з: 80% аутсорс, 10 продукту і 10 стартапу, а Проект подвоїть тільки стартап - то ми говоримо тільки про 10% збільшення ВВП за рахунок цього Проекту (але про 100% збільшенні в сфері стартапів). Все інше збільшиться як і роками раніше - самостійно (в залежності від світового ринку і локального).
6. Організація не розуміє чому податкові пільги (новий економічний режим) буде доступний виключно для ІТ сектора, коли так багато секторів потребує розвитку. Якщо нова економічна зона дає + 100% приріст до ВВП всього за кілька років, то чому ця зона не дасть такого ж приросту і в інших галузях?
7. Організація не розуміє в чііх інтересах написаний даний Проект, тому що Автори згодні з великим податковим тягарем у компаній, але збираються його зменшити виключно для ІТ компаній (а якщо точніше для ІТ компаній стартапів з іноземними інвестиціями резидентів Дія Сіті або просто ІТ компаній резидентів Дія Сіті). Якщо ж зменшення податкового тягара позитивно впливає на інвестиції - чому б не зменшити його і для інших секторів, котрі потребують інвестицій?
8. Організація не розуміє чому виключно для ІТ сектора треба ще раз писати закон, який забороняє "свавілля" силових відомств. Чому не можна стежити за виконанням вже існуючих законів? А якщо написання нового закону з тим же текстом дійсно так продуктивно, то чому ми не можемо ще раз переписати КК України щоб позбутися від будь-якого виду кримінальних справ?
9. Як додавання ще одного контролюючого органу робить число контролюючих органів менше? Чому додавання ще 1 контролюючого органу робить число корупційних ризиків менше (нам здається їх буде стільки ж АБО на 1 більше)?
10. Проте Організація визнає практику фахівців переманювати колишніх колег на нове робоче місце. Організація поставила за мету для себе виправляти цю ситуацію на рівні етичних норм ведення справ, навіть якщо це не буде прописано в контрактах ІТ фахівців.
11. Організація визнає практику залишати результат роботи собі для подальшого використання після закінчення співпраці з Клієнтом, навіть якщо це було прямо заборонено контрактом. Але, якщо зробити огляд ринку, багато компаній як раз і готові платити за "особливі вміння" у вузькій області тобто за минулий досвід, отриманий під час вирішення завдань попередніх клієнтів фахівцем. Ми ж не можемо заборонити хірургам проводити типові операції пацієнтам однаково? Тому слід тверезо оцінювати дану проблему.

12. Згідно тлумаченням різниці між "робота" і "гіг": кожна "гіг" є "робота", але не кожна "робота" може бути "гіг". Більш того ми прийшли до висновку що "гіг" є набагато ближче до ФОПу, ніж до найманої співробітнику.
13. Фахівці останнім часом вчаться фінансової грамотності, тому закладають ризики / відпустки / покупку техніки в вартість своїх послуг. Ринок в даний момент благоволить фахівцям в ІТ сфері, тому нерідко можна зустріти відпустку через місяць співпраці на нового клієнта, бонуси, страховки (великі клієнти мають кращі умови в Страхових компаніях і дозволяють фахівцям-контрагентам отримати такі ж умови на період співпраці). Кожен контракт між клієнтом і фахівцем може бути унікальним саме завдяки відсутності обмежень з боку законодавства. Все залежить від конкретного випадку, вмінню продати свої послуги Клієнту та ситуації на ринку.
14. Організація не знайшла джерел оцінки можливого зростання З і БЕЗ Проекту Дія сіті, щоб можна було порівняти що втрачає гос-во Україна. Більш того, Автори Проекту стверджують що завдяки Проекту ВВП від ІТ галузі виросте на 100% за наступні 5 років. Але згідно зі статистикою ІТ галузь зросла на 100% за попередні 5 років. Тобто якщо ми припустимо такий же темп зростання наступні 5 років, то і без Проекту приріст складе 100%. Значить Автори Проекту передбачають зниження зростання розвитку в ІТ секторі на наступні 5 років, саме тому треба прийняти Проект, щоб залишити поточний темп зростання. Але в ні в Проекті, ні в Пояснювальній записці немає нічого про зниження темпів зростання в ІТ галузі.
15. Організації не зрозуміло як Автори Проекту збираються виміряти результат своєї діяльності. Ми, з сфері ІТ, звикли робити виміри ДО змін і ПІСЛЯ змін, щоб показати клієнту що наші послуги справили позитивний вплив, наприклад "Приріст продуктивності збільшився на 10%. Новий дизайн сайту збільшив конверсію на 5%. Автоматизація тестування збільшила швидкість розробки на 30%. Поглиблене тестування призвело до скорочення технічних багів і рейтинг задоволеності користувачів став вище на 20 пунктів. Впровадження нових методик управління командами збільшило продуктивність команд на 10%. Придумали новий функціонал, реалізація якого додала 3% до фін показниками ". З огляду на темпи зростання за останні 5 років і відсутність передумов його зниження, можна нічого не робити і сказати через 5 років що саме через це галузь зросла в 2 рази.
16. Організація вважає що створення, а головне підтримка ІТ рішення, реєстру резидентів Дія Сіті не може бути безкоштовним. Тому треба додавати кошторис витрат на імплементацію Проекту з державного або інших бюджетів.
17. Організація також вважає що створення такої "економічної зони" дозволяє компаніям, виділивши ІТ підрозділ ("ІТ дочка") і завищивши вартість послуг для батьківської компанії, отримаємо чергову "схему" з ухилення від сплати податків на дохід в "батьківській" компанії. По суті це практично офшор всередині країни за винятком виду діяльності. У зв'язку з цим це збільшує корупційні ризики (незаконна фінансову винагороду щоб "ІТ дочка" такої компанії все ще залишалася в "економічній зоні" і вела, можливо реальну, можливо "роздуту" діяльність в сфері ІТ послуг). Ще деталей в документі **Антикорупційний висновок**.